

UGDYMO KOKYBĖS REIKALAVIMAI

Kokybės reikalavimų darbo grupė

2024-11-06

Politinių partijų susitarimas –
pagrindas atnaujinti diskusijas
dėl kokybės reikalavimų

Darbo grupės sukūrimo pagrindimas

ŠMSM

- Įgyvendinant Lietuvos politinių partijų 2021 m. rugsėjo 1 d. pasirašytą Susitarimą dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030), **ministro 2023 m. spalio 3 d. įsakymu** Nr. V-1293 sukurta darbo grupė, kuriai pavesta įgyvendinti Susitarimo 2 punktą:

„**2.** Iki 2024 metų sukurti **bendrą ir visiems** – kaimo bei miesto, įskaitant užsienio lietuvių ir tautinių bendrijų bei mažumų, – vaikams **prieinamą bendrojo ugdymo kokybės standartą**, atsakančią į XXI amžiaus iššūkius, kuris užtikrintų kasdienei veiklai reikalingus bazinius gebėjimus (kalbinis, gamtamokslinis, informacinių technologijų, finansinis, kultūrinis, pilietinis raštingumas), kompetencijas, būtinas sudėtingoms problemoms spręsti, ir ugdytų vertybes, reikalingas veikti greitai besikeičiančioje aplinkoje.“

- **2024 m. 01 19 d. Nr. V-63 įsakymu ministras** įpareigojo:

Į p a r e i g o j u darbo grupę iki 2024 m. balandžio 30 d. įvertinus dabartinę informavimo apie mokyklų ugdymo kokybę, nustatytų kriterijų ir stebimų rodiklių būklę, pasiūlyti būtinausias minimalias kiekybines ugdymo kokybės mokyklose reikalavimų (kriterijų, rodiklių) reikšmes.

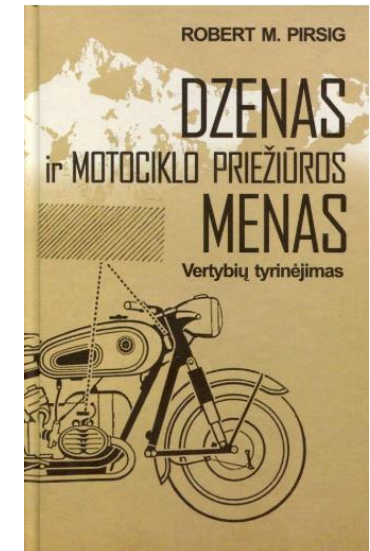

Į kokias aktualias švietimui
kokybės sampratas remtis

Įvairios kokybės sampratos

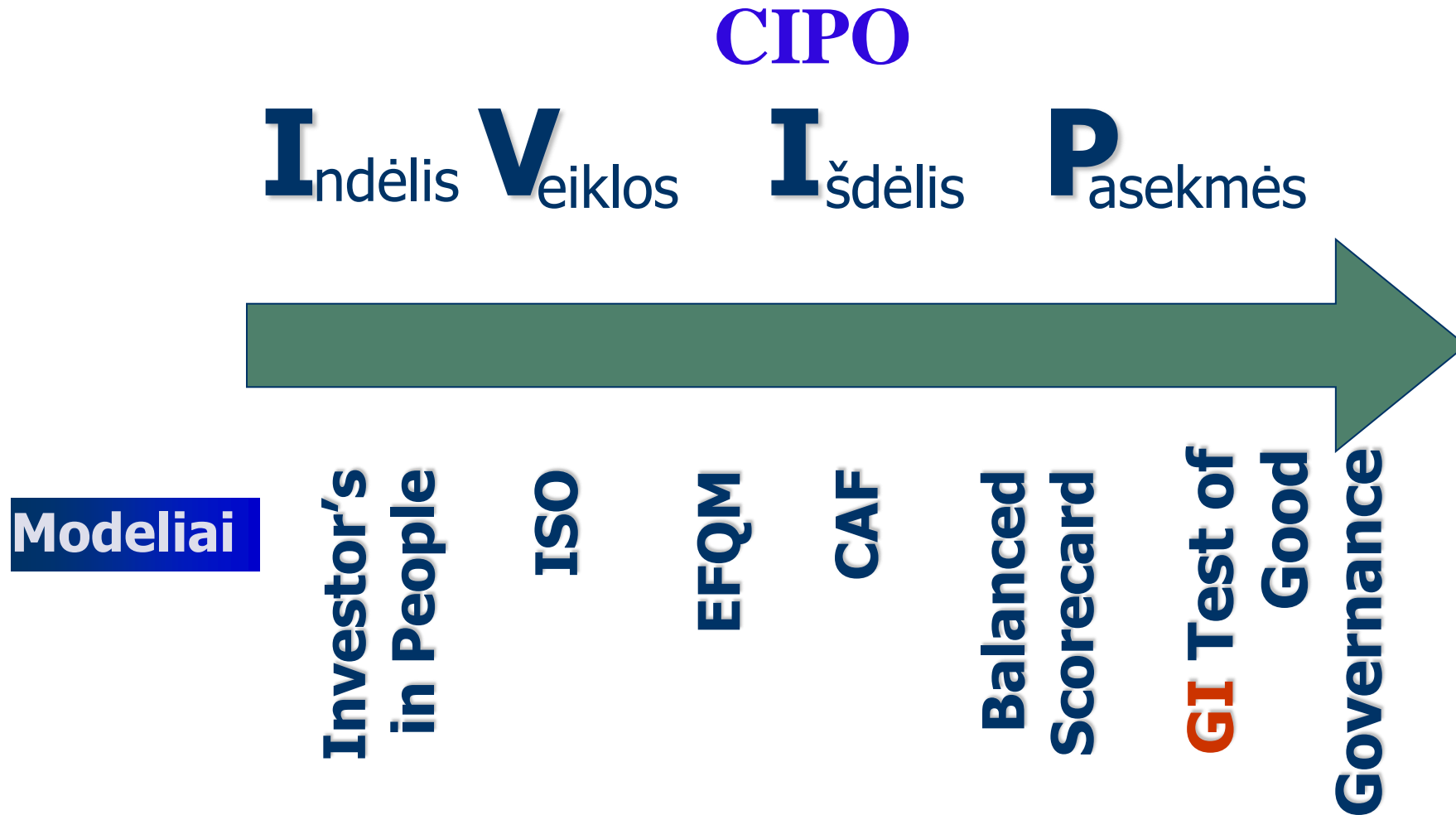
- **Specifikacijų atitikimas** – inžinerija ir sutartys (Edvard Deming)
- **Pasiektas tikslas** (organizacijos arba socialinių tikslų pasiekimas) – sistemų analizė (Joseph Juran)
- **Lūkesčių patenkinimas arba viršijimas** – vartotojų psichologija (Kokybės spragos modelis. PZB, A Parsu Parasuraman, Valarie A. Zeithaml, Leonard L. Berry)
- Paslaugos sukeltas aistringas emocionalus pozityvus vartotojo išgyvenimas – **socialinė psichologija** (Robert M. Pirsig).

KIEKVIENA SAMPRATA YRA VERTINGA!

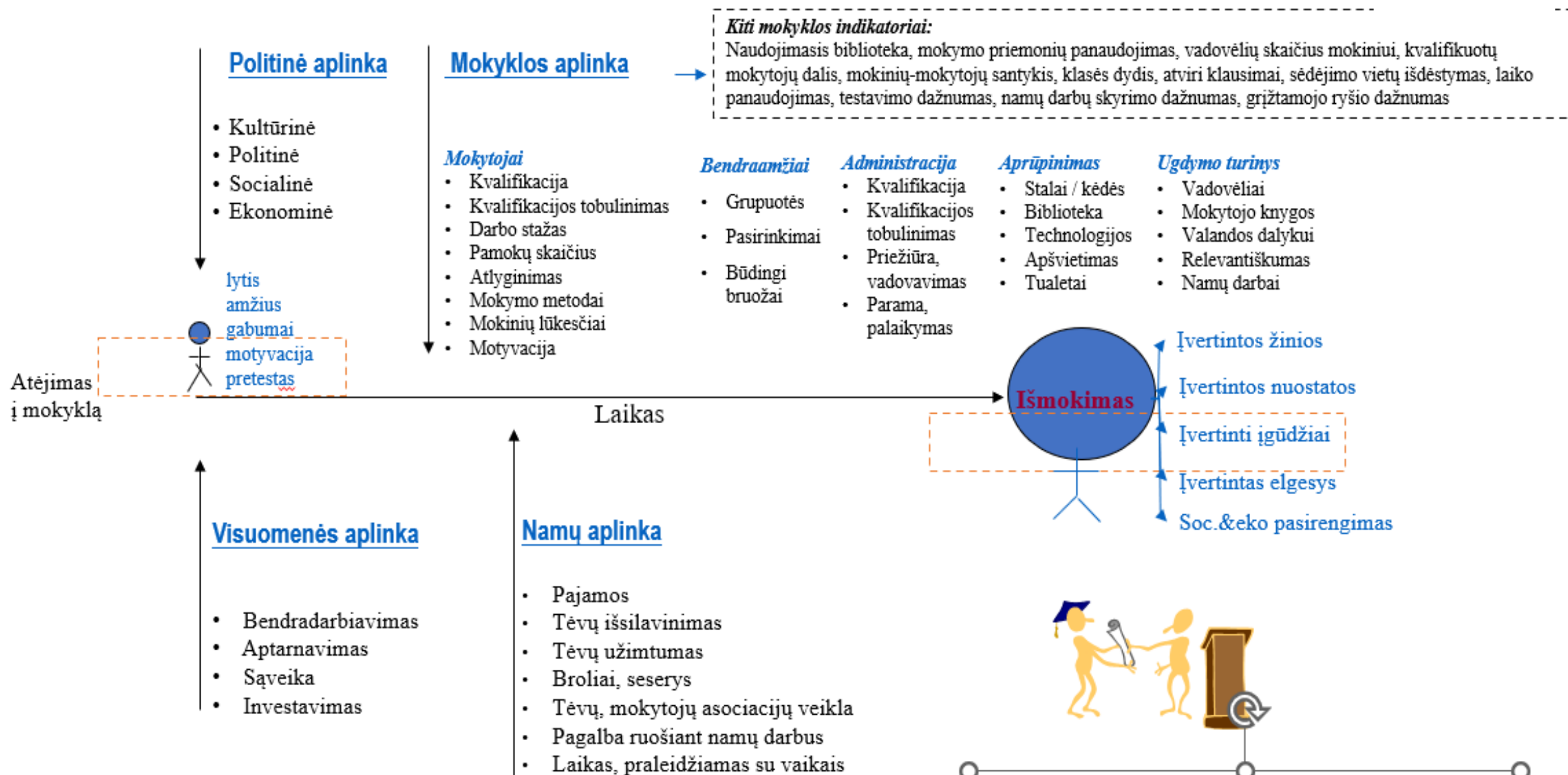

Organizacijos mokymosi ir kokybės valdymo instrumentų asortimentas

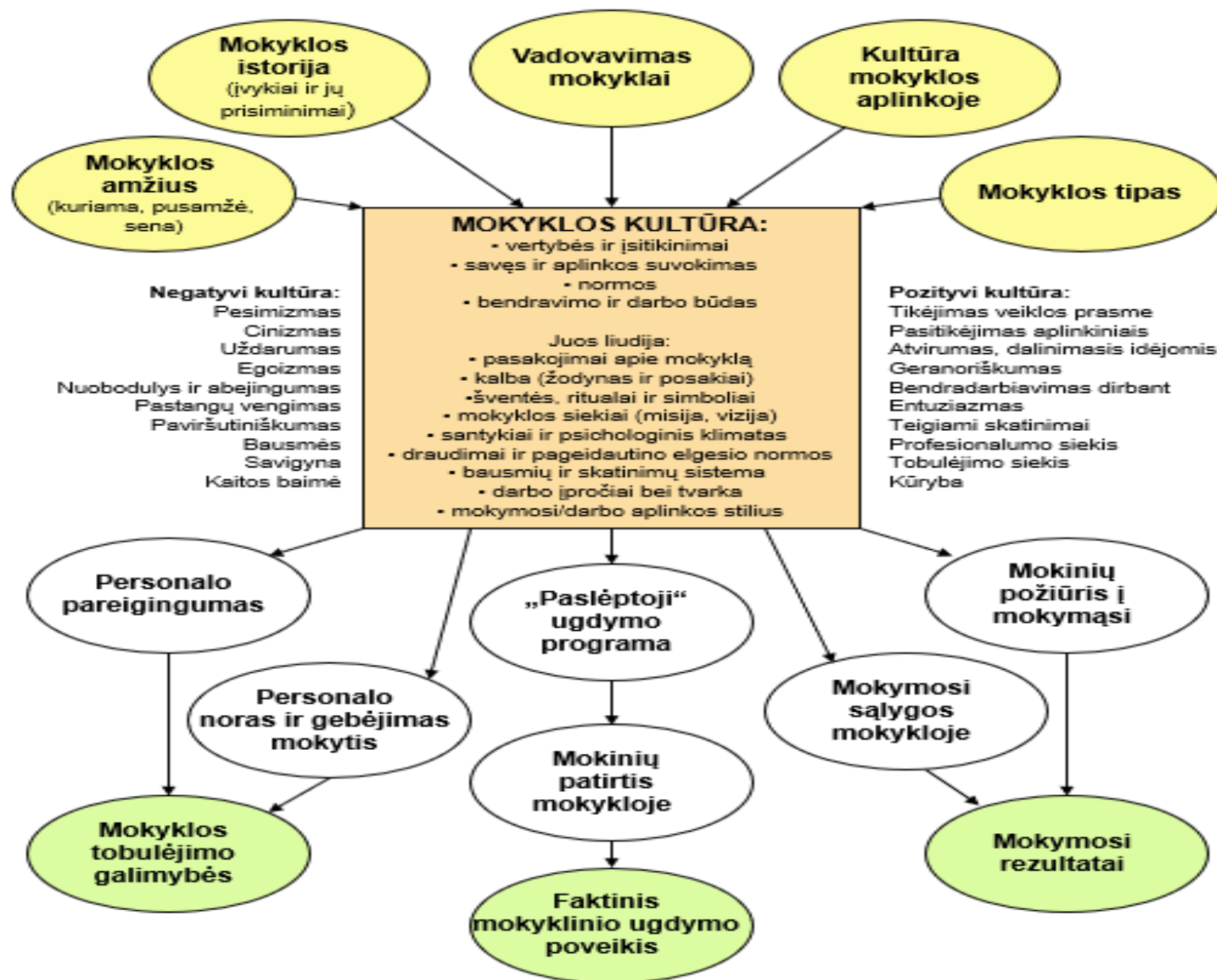
ŠMSM

Konceptualus žemėlapis: vaiko mokymuisi mokykloje daro įtaką keturi „aplinkos veiksniai“

Veiksniai, darantys įtaką mokyklos kultūrai (kokybei)

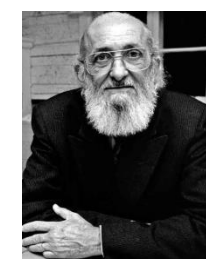
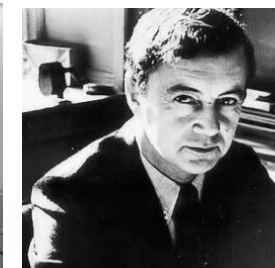
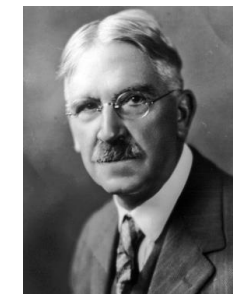

Kam daro įtaką mokyklos kultūra

Praktinis taikymas švietimo kokybei gerinti

ŠMSM

- **Mokinių įtraukimas:** sukurti aktyvų, bendradarbiavimu grįstą mokymosi procesą (Lev Vygotsky, John Dewey).
- **Motyvacija ir pasitikėjimas savimi:** stiprinti saviveiksmingumą ir augimo mąstyseną (Albert Bandura, Carol Dweck).
- **Poreikių užtikrinimas:** sukurti saugią ir palaikančią aplinką (Abraham Maslow).
- **Socialinis aspektas:** skatinti sveiką bendradarbiavimą, mažinti žalingą konkurenciją (Leon Festinger, Erving Goffman).
- **Kritinis mąstymas:** į mokymosi programas įtraukti analitines diskusijas ir aktualias problemas (Paulo Freire).

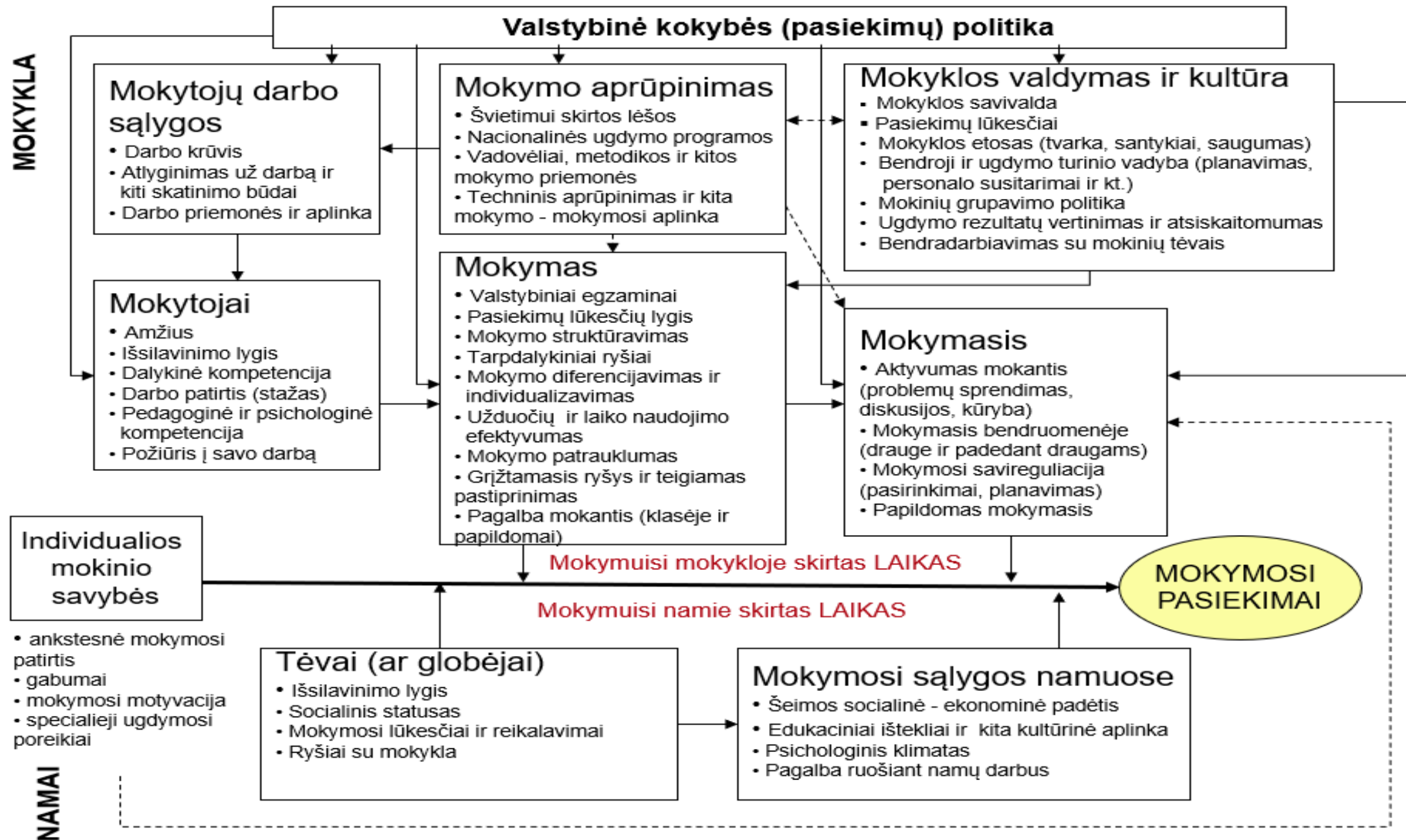
Švietimo kokybė tiesiogiai susijusi su asmenybės poreikiais, augimu ir savirealizacija

ŠMSM

Kokybiškas švietimas padeda:

- **Savęs pažinimas ir saviraiška:** atrasti savo talentus, pomėgius, stipriąsias savybes.
- **Asmeninis augimas:** ugdyti kritinį mąstymą, emocinį intelektą ir socialinius įgūdžius.
- **Priklausymo jausmas ir bendruomeniškumas:** mokykla yra pirmoji vieta, kur žmogus mokosi būti bendruomenės dalimi, kurti santykius, priklausyti, būti priimtam ir vertinamam.
- **Saugumo ir stabilumo jausmas:** atveria žinią ir suteikia pasitikėjimo, moko atsparumo, atkaklumo, padeda jaustis stipriu ir nepriklausomu.
- **Prasmės ir tikslų ieškojimas:** visavertis ugdymas skatina žmogų apmąstyti savo vietą pasaulyje, laikytis vertybių, kurti prasmingą gyvenimą.

Jei švietimas nekokybiškas, žmogus gali jaustis užgniaužtas, prarasti motyvaciją ar net kentėti dėl emocinio ir socialinio nepasitenkinimo.

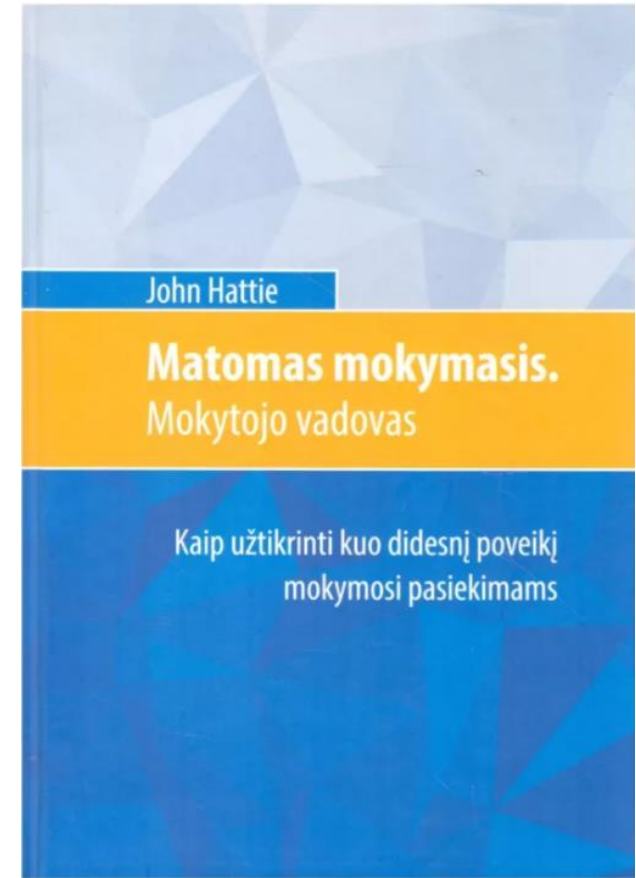

Ko paisyti nustatant ugdymo kokybę?

ŠMSM

- didžiausio kada nors vykdyto mokymo tyrimo rezultatai, susieti su veikla per pamokas;
- metaanalizė: daugiau kaip **931** tyrimo rezultatai (per 240 mln. mokinių);
- nuodugniai išnagrinėta daugelis mokymosi veiklos sričių, įskaitant mokinių skatinimą, ugdymo turinį, metapažintinius metodus, elgesį, mokymo būdus ir klasės valdymą.

Nustatyta 150 veiksmų ir jų poveikio dydis.

Kokių principų laikėsi ministro
suburta darbo grupė

Tarptautinis kontekstas: orientacija į privalomą minimumą kiekvienam

ŠMSM

- **Europos Komisija, EBPO, UNESCO siekiniai**
 - Rodikliai, kurių turėtų siekti šalys narės ir partnerės.
 - Orientacija – **būtiniai minimalūs rodikliai** (pvz., ne daugiau kaip 15 proc. mokinių, nepasiekusių 2-ojo EBPO PISA pasiekimų lygmens skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo srityse).
- **Europos Tarybos Jaunimo departamento švietimo ir mokymo veiklos kokybės standartai** (2016 m. lapkričio 23 d.).
 - Mokymo kokybė yra susijusi su **minimaliais standartais** ir apibrėžtimis, susijusiomis su veiklos esme.
 - Švietimo veiklos kokybės standartai turėtų būti **garantija** visiems dalyvaujantiems ir susijusiems partneriams (organizatoriams, rengėjams, instruktoriams, dalyviams, siunčiančioms organizacijoms).
 - Kokybė apima visą veiklos kontekstą, partnerių, žmonių, metodų ir etapų spektrą.
 - **Kokybės standartai suprantami kaip minimumas.**
- **Darnaus vystymosi tikslai**
 - 4 tikslas: kokybiškas švietimas** – užtikrinti įtraukų ir nešališką kokybišką švietimą ir skatinti mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems.
- **ISO 21001 švietimo valdymo sistemos standartas**
 - sukurtas pripažįstant kokybiško švietimo visiems svarbą ir siekiant gerinti švietimo įstaigų procesus ir kokybę, kad būtų patenkinti besinaudojančiųjų **poreikiai ir lūkesčiai**.
 - ISO techninis komitetas ISO/TC232 parengė standartus, kuriuose aprašomi reikalavimai mokymuisi už formaliojo švietimo ribų.

Prioritetas – orientacija į kokybę mokinio lygmeniu ŠMŠM

Kokybė nustatoma įvairiais lygmenimis:

- tarptautiniu,
 - nacionaliniu,
 - regionų,
 - mokyklos,
 - klasės,
 - mokinio.
-
- XXI a. kokybės fokusas nukreiptas į **mokyklos lygmens įsivertinimo** puoselėjimą ir nuolatinį tobulėjimą paisant laikmečio iššūkių ir tendencijų, kaip sekasi mokyklai pasiekti savo tikslą ir **daryti pažangą**.
 - XXI a. švietimo kryptis – **ugdymo personalizavimas**, todėl daugiausia dėmesio skiriama **kokybei mokinio lygmeniu**.
 - Apibrėžiama, kokius reikalavimus turi atitikti mokykla, klasė, kuriose gali visavertiškai **ugdytis mokinys**.

Kokybės matavimas – daugelio interesų grupių reikalas ŠMSM

	Asmeniškai patiriama kokybė	Socialiai patiriama kokybė
Lengvai pamatuojama kokybė	Dalyviai žino apie kokybę	Politikai žino apie kokybę (ir trečiasis sektorius)
Sudėtingai pamatuojama kokybė	Profesionalai žino apie kokybę (su dalyviais)	Niekas nežino apie kokybę – politikai turi pasirinkti

Kokybės grupė:

remtis dokumentais, reguliariai peržiūrėti kokybės reikalavimus

- Jau yra kokybę užtikrinančių, aktualių ir šiuolaikines tendencijas atitinkančiomis paradigmomis paremtų dokumentų:
 - **Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija,**
 - **Geros mokyklos koncepcija,**
 - Tebegalioja **atestacijos, akreditacijos, vidinio, išorinio vertinimo dokumentai.**
- Todėl nuspręsta nekurti dar vieno naujo dokumento, o tobulinti **Mokyklų būtinųjų rodiklių** sąrašą ir koreguoti **Tinklo taisykles.**

● Pasiūlyta turėti kriterijus mokinio lygmeniu.

● Pirmiausia skelbti jau renkamus ir nedidinančius mokykloms administracinės naštos kriterijus ir rodiklius.

Toliau – vidutinės ir ilgalaikės trukmės kriterijai ir rodikliai.

● Papildomus svarbius duomenis (pvz., apie mokinių savijautą) susirinkti per klausimynus (pvz., Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai turėjo gana turtingus klausimynus – juos reikia grąžinti).

Pasinaudoti tarptautinių tyrimų klausimynais, išsamiai analizuojančiais šalies mokyklų mokinių būklę (pvz., mokslininkams užsakyti reikalingų antrinių analizių).

● Kokybiniai rodikliai įtvirtinti įsivertinimo ir išorinio vertinimo dokumentuose;
Rezultatai viešinami vertinimo ataskaitose.

Grupės siūlymai formuluojant sprendimus

ŠMSM

Rodikliai turėtų būti tvirtinami dviejuose dokumentuose:

- Mokyklos būtinųjų rodiklių sąrašė ir
- Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėse.

- Yra parengtos ir toliau tobulinamos infokortelės, kurių prasmė yra kaip automobilio prietaisų skydelis: signalizuoti skirtas pastoviai veikiantis instrumentas (esminis mažas mechanizmas, kad nesukeltų didelės administracinės naštos mokykloms, bet rodantis, ar mokykla gali teikti ugdymą, ar atitinka būtinuosius minimalius reikalavimus).
- Būtinieji minimalūs reikalavimai nėra taikstymasis su bet kokia mokyklos būkle, mokykla privalo atitikti šiuolaikinės mokyklos tendencijas.
- Ateityje turėtų būti peržiūrėta, kokia administracinė našta iš to išplaukia.

Pradėta nuo mokinio lygmens rodiklių

1. Mokinio pasirinkimo galimybės
2. Ugdymo proceso galimybės
3. Saugumas (fizinis, emocinis)
mokykloje
4. Mokymosi / ugdymosi pagalba
5. Savivalda
6. Ugdymui skirtos erdvės ir
priemonės
7. Pedagogai*

Padaryti darbai

ŠMSM

- Patvirtinti būtinieji savivaldybių ir mokyklų stebėsenos rodikliai.

(Patvirtinta 2021 m. gruodžio 27 d. ministro įsakymu Nr. V-2308).

- Atnaujintos Mokyklų, vykdančių formalųjį ugdymą, tinklo kūrimo taisyklės, kuriose įtvirtinti kokybiniai reikalavimai.

(Patvirtinta 2024 m. gruodžio 20 d. LRV nutarimu Nr. 995).

- Parengtas švietimo įstaigų aprūpinimo standarto projektas. Standartas parengtas ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas įgyvendinančioms švietimo įstaigoms.

Rodiklių pavyzdžiai

ŠMSM

Rodiklis	Ar renkami duomenys?	Komentarai
3. Mokymosi / ugdymosi pagalba		
3.1. Mokinių, dalyvavusių konsultacijose, skirtose nepasiekusiems patenkinamo NMPP lygio, dalis	NE	
3.2. Mokiniui tenkančių konsultacijų (papildomų pamokų) skaičius per savaitę	NE	
3.3. Mokinių, kurie lanko daugiau nei 50 proc. mokyklos tvarkaraštyje įtrauktų konsultacijų, dalis (proc.)	NE	
3.4. Vienai specialiosios pedagoginės pagalbos specialisto pareigybei (specialiajam pedagogui, logopedui, tiflopedagogui, surdopedagogui) tenkantis mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius	TAIP	Pagal ministro įsakymą patvirtintus normatyvus

Tolesnis darbas su rodikliais

ŠMSM

Siūlomų rodiklių variantas paskelbtas ŠMSM puslapyje:

<https://smsm.lrv.lt/lt/viesosios-konsultacijos/vykstancios-viesosios-konsultacijos/viesoji-konsultacija-del-svietimo-rodikliu-svietimo-duomenu-skelbimo-apimciu-ir-budu/>

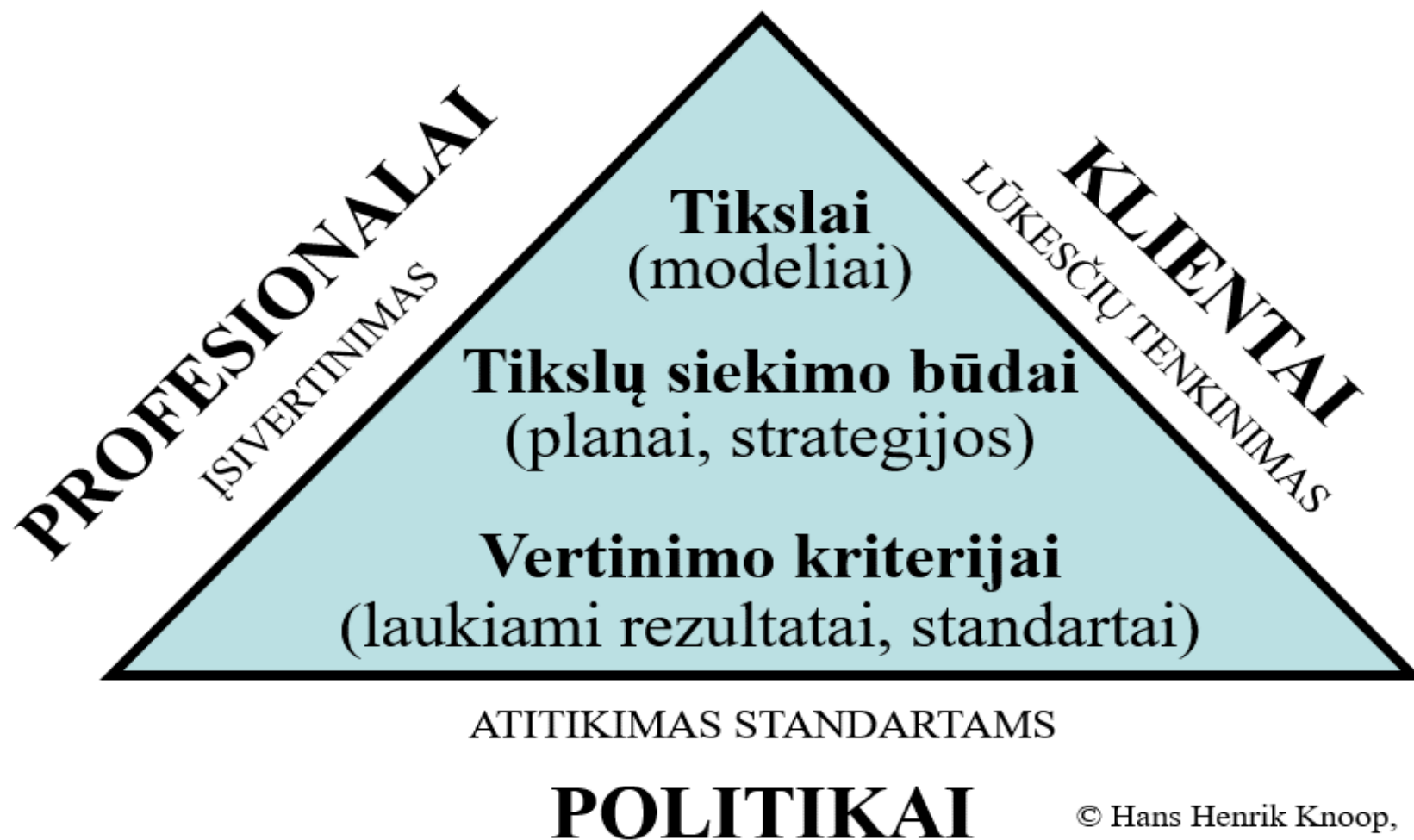

Šiuo metu ŠMSM dirba su įvairios švietimo bendruomenės grupėms atstovaujančių organizacijų atstovais ir derina rodiklių sąrašą.

Rodikliai derinami su Geros mokyklos požymiais.

Tolesnis etapas būtų nustatyti rodiklių vertes (jeigu reikia) ir suplanuoti naujų rodiklių rinkimą.

Susitarimas dėl kokybės

© Hans Henrik Knoop,
Ričardas Ališauskas, 1998

Svarbiausia – tikslas.
Rodikliai – tikslo atspindys,
pasirinkta kryptis

Pasergėjimas: nepametant tikslo, atsargiai kurti rodiklius

Vakarų visuomenėje įvyko tylus paradigmos pokytis:

Michel Foucault **disciplinos visuomenę** pakeitė šiuolaikinė **pasiekimų visuomenė**. Jos šūkis: „**Taip, mes galime!**“

Čia tarpsta išsekę, persidirbę individai, negebantys džiaugtis savo darbo rezultatais. Laisva valia mes tapome išnaudotojais patys sau, o visuotinė prievolė „*realizuoti save*“ pasėjo depresiją, perdegimo sindromą, nerimo sutrikimus.

Filosofo Byjan-Čul Han knyga „Nuovargio visuomenė“. Vertė Tomas Sodeika, išleido leidykla „Kitos knygos“.

„Prasmė padaro daugelį dalykų pakenčiamus – galbūt viską.“

Carl Gustav Jung

Telefonas: +370 5 219 1190

El. paštas: info@smsm.lt

A. Volano g. 2,
LT-01124 Vilnius